

Смирнов М.І.,

Національний університет «Одеська юридична академія»

доцент кафедри кримінального процесу, кандидат юридичних наук, доцент

ПРОЦЕСУЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ СЛІДЧИХ ДІЙ У РЕЖИМІ ВІДЕОКОНФЕРЕНЦІЇ

Використанню відео- або телефонної конференції (далі – ВК) при збиранні та перевірці доказів у кримінальному провадженні, присвячені ст. 232 КПК «Проведення допиту, впізнання у режимі відеоконференції під час досудового розслідування»; ст. 336 КПК «Проведення процесуальних дій у режимі відеоконференції під час судового провадження»; ст. 567 КПК «Допит за запитом компетентного органу іноземної держави шляхом проведення відео- або телефонної конференції».

ВК є однією із процесуальних форм використання інформаційних технологій у кримінальному провадженні. Термін «ВК» використовується для позначення заходу, учасники якого територіально віддалені один від одного, а тому спілкування між ними відбувається з використанням технічних засобів зв'язку, що забезпечують передачу зображення і звуку в режимі реального часу.

Проведення слідчих дій за допомогою ВК не може замінити собою безпосередню участь особи в проведенні слідчої дії, тому її застосування є можливим та доцільним лише за наявності підстав, передбачених ч. 1 ст. 232 КПК.

У режимі ВК може бути проведений: 1) допит осіб, в тому числі одночасний допит двох чи більше вже допитаних осіб (очна ставка); 2) пред'явлення для впізнання осіб та речей.

Процесуальний порядок проведення слідчих дій у режимі ВК має деякі особливості, що відрізняють його від загального порядку проведення зазначених дій.

При проведенні допиту особи у режимі ВК деякі труднощі викликає встановлення психологічного контакту з допитуваним, встановлення якого є важливою складовою ефективності слідчої дії.

Під час проведення вербальних слідчих дій у режимі ВК знижується рівень комунікативного контакту з його учасником. Ця обставина зумовлена необхідністю одержати особисте, безпосереднє враження від допитуваного та врахувати всі нюанси його поведінки під час давання показань, а також відсутністю: 1) безпосереднього (тобто віч-на-віч) спілкування слідчого, прокурора або слідчого судді з учасником слідчої дії; 2) технічною складністю передачі всього обсягу інформації; 3) сприятливої для спілкування атмосфери слідчої дії.

Зниження рівня комунікативного контакту під час проведення слідчих дій у режимі ВК не слід розглядати як суттєву перешкоду для впровадження в кримінальне провадження ВК, яка не створює нездоланного бар'єру для ефективної комунікації між учасниками слідчої дії.

При проведенні слідчої дії у режимі ВК слід забезпечити належну якість зображення і звуку, а також інформаційну безпеку. З цією метою слідчий, прокурор чи слідчий суддя повинні залучити до участі у проведенні слідчої дії у режимі ВК спеціаліста. Основою метою залучення спеціаліста до участі у проведенні слідчої дії за допомогою ВК є забезпечення належної якості передачі зображення і звуку, безперервного і стабільного сеансу зв'язку та інформаційної безпеки ВК.

КПК не дає визначення термінів «належна якість зображення і звуку» та «інформаційна безпека».

Перед початком проведення слідчої дії у режимі ВК необхідно переконатися, що ніщо не перешкоджає особі вільно давати показання, заявляти клопотання, надавати докази, що дозволяє уникнути так званого впливу «поза кадром». Проведення слідчої дії у режимі ВК повинно бути організоване таким чином, щоб було видно не тільки її учасників, але і все приміщення, у якому воно здійснюється, а також всіх осіб, що приймають участь або присутні при його проведенні, з метою спостереження за їхньою реакцією на конкретні показання або поставлені питання.

Учасникам слідчої дії повинна бути забезпечена можливість ставити запитання і отримувати відповіді осіб, які беруть участь у слідчій дії у режимі ВК,

реалізовувати інші надані їм процесуальні права та виконувати процесуальні обов'язки, передбачені КПК.

Оскільки відповідно до ч. 6 ст. 224 КПК допитувана особа має право використовувати під час допиту власні документи і нотатки, якщо її показання пов'язані з будь-якими обчисленнями та іншими відомостями, які важко зберегти в пам'яті, при допиті у режимі ВК слід забезпечити можливість передати інформацію, яка міститься в таких документах та нотатках. Для цього в місці перебування допитуваної особи слід встановити сканер, а в місці перебування слідчого, прокурора, слідчого судді та інших учасників слідчої необхідно дії – принтер.

ВК повинна відбуватися також із забезпеченням інформаційної безпеки, тобто слід забезпечити захищеність інформації та підтримуючої її інфраструктури від випадкового чи навмисного впливу природного чи штучного характеру, що можуть завдати шкоди кримінальному провадженню, призвести до розкриття таємниці досудового розслідування, змісту показань, що були надані під час слідчої дії, даних про осіб, які знаходяться під державним захистом тощо.

Особливості процедури проведення слідчої дії у режимі ВК залежать від місця перебування допитуваної особи. Така особа, може знаходитися на території, що перебуває під юрисдикцією органу досудового розслідування, або поза такою територією.

У ч. 1 ст. 104 КПК зазначається, що у випадках, передбачених КПК, хід і результати проведення процесуальної дії фіксуються у протоколі. Стаття 232 КПК не містить прямої вказівки щодо фіксації ходу і результатів допиту проведеного у режимі ВК у протоколі. Водночас у КПК існує низка непрямих вказівок, які свідчать про обов'язковість складання протоколу допиту проведеного у режимі ВК.

З метою забезпечення оперативності кримінального провадження ч. 11 ст. 232 КПК передбачається спрощений порядок отримання у режимі ВК відомостей, які мають значення для кримінального провадження. Обставини, що були повідомлені особою під час опитування, не мають доказового значення, а мають характер орієнтовною інформацією для цілей досудового розслідування.